

รายงานผลการดำเนินงานเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก

ประจำเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568

(ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2568)

กลุ่มพัฒนาระบบเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาโรคติดต่อ

กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

สถานการณ์โรคหัด

จากฐานข้อมูลกำเริบโรคหัด ข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 28 กุมภาพันธ์ 2568 มีรายงานผู้ป่วยไข้อยากผื่นหรือสงสัยหัด หัดเยอรมัน ทั้งสิ้น 451 ราย แบ่งเป็นผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ 124 ราย มีประวัติเชื่อมโยงทางระบาดวิทยา 17 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 0.21 ต่อแสนประชากร และเป็นผู้ป่วยที่มีอาการเข้าได้กับโรคหัด 65 ราย รอยตรวจทางห้องปฏิบัติการ 39 ราย และผู้ป่วยที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน 204 ราย (ข้อมูลสถานการณ์โรคหัด รายสัปดาห์ เพิ่มเติม ได้ที่ <https://ddc.moph.go.th/doe/pagecontent.php?page=1862&dept=doe>)

สถานการณ์โรคหัดเยอรมัน

สถานการณ์โรคหัดเยอรมัน จากฐานข้อมูลกำเริบโรคหัด ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 28 กุมภาพันธ์ 2568 พบผู้ป่วยยืนยันหัดเยอรมันสะสม 2 ราย เป็นเพศชาย 1 ราย อายุ 69 ปี จังหวัดระยอง และเพศหญิง 1 ราย อายุ 22 ปี จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 2 ราย เริ่มป่วยในเดือนมกราคม 2568 และไม่ทราบประวัติการได้รับวัคซีนหัด-หัดเยอรมัน

เกณฑ์ความสำเร็จของการเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ขององค์การอนามัยโลก

องค์การอนามัยโลกได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการเฝ้าระวัง สอบสวน และการส่งตัวอย่าง สู่เป้าหมายการกำจัดโรค ดังนี้

1. อัตราการรายงานผู้ป่วยไข้อยากผื่น ที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน ไม่น้อยกว่า 2 รายต่อแสนประชากรต่อปี
2. สัดส่วนจังหวัดที่รายงานผู้ป่วยไข้อยากผื่น ที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน ไม่น้อยกว่า 2 รายต่อแสนประชากรต่อปี (เป้าหมาย >80%)
3. สอบสวนโรคเฉพาะรายในผู้ป่วยไข้อยากผื่นหรือผู้ป่วยสงสัยโรคหัดหรือหัดเยอรมัน ภายใน 48 ชั่วโมงหลังจากพบผู้ป่วย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้ป่วย
4. สัดส่วนของผู้ป่วยสงสัยหัด หัดเยอรมันที่ได้รับการตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ (เป้าหมาย >80%)
5. สัดส่วนของการส่งตัวอย่างเพื่อยืนยันสายพันธุ์ก่อโรค ในการระบาดที่ห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (เป้าหมาย >80%)
6. สัดส่วนของตัวอย่างส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการได้รับภายใน 5 วัน หลังการเก็บตัวอย่าง (เป้าหมาย >80%)

ผลการดำเนินงานการเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ของประเทศไทย ตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก
เดือนกุมภาพันธ์ 2568

1. ประเทศไทยมีอัตราการรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่น ที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน 0.30 ต่อแสนประชากร
2. สัดส่วนจังหวัดที่รายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่น ที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน ไม่น้อยกว่า 2 รายต่อแสนประชากรต่อปี ร้อยละ 2.60 โดยมี 3 จังหวัดที่ผ่านเกณฑ์การรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่น ได้แก่ จังหวัดยะลา สตูล ระนอง
3. ผู้ป่วยไข่ออกผื่นหรือผู้ป่วยสงสัยโรคหัดหรือหัดเยอรมัน ได้รับการสอบสวนโรคเฉพาะรายภายใน 48 ชั่วโมงหลังจากพบผู้ป่วย ร้อยละ 97.12
4. ผู้ป่วยสงสัยหัด หัดเยอรมันได้รับการตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ ร้อยละ 71.81
5. การส่งตัวอย่างเพื่อยืนยันสายพันธุ์ก่อโรค ในการระบาดที่ห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ร้อยละ 0
6. ห้องปฏิบัติการได้รับตัวอย่างส่งตรวจภายใน 5 วัน หลังการเก็บตัวอย่าง ร้อยละ 75.00 (เป้าหมาย >80%)
(รายละเอียดเพิ่มเติมตามตารางที่ 1 -2)

ตารางที่ 1 ร้อยละผลการดำเนินการตามเกณฑ์ความสำเร็จของการเฝ้าระวังโรคและเป้าหมายของการกำจัดโรคหัด หัดเยอรมัน ตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก ปี พ.ศ. 2564 – 2568

สถานการณ์การเฝ้าระวังฯ		ปี พ.ศ.				
		2564	2565	2566	2567	2568
อัตราผู้ป่วยป่วยยืนยันหัด หัดเยอรมัน และผู้ที่มีความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยาต่อแสนประชากร		0.012	0.03	0.03	8.14	0.22
จำนวนผู้เสียชีวิต (อัตราตายต่อแสนประชากร)		0	0	0	11 (0.02)	0
การดำเนินการตามเกณฑ์ฯ	เป้าหมาย	2564	2565	2566	2567	2568
อัตราการรายงานผู้ป่วยไข้อยากขึ้น ที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน ไม่น้อยกว่า 2 รายต่อแสนประชากรต่อปี	$\geq 2/100,000$	0.26	0.28	0.91	3.42	0.30
สัดส่วนจังหวัดที่รายงานผู้ป่วยไข้อยากขึ้น ที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน ไม่น้อยกว่า 2 รายต่อแสนประชากรต่อปี (เป้าหมาย $>80\%$)	$\geq 80\%$	0.00	2.60	14.29	31.17	2.60
สอบสวนโรคเฉพาะรายในผู้ป่วยไข้อยากขึ้นหรือผู้ป่วยสงสัยโรคหัดหรือหัดเยอรมัน ภายใน 48 ชั่วโมงหลังจากพบผู้ป่วย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้ป่วย	$\geq 80\%$	93.80	97.99	98.08	99.16	97.12
สัดส่วนของผู้ป่วยสงสัยหัด หัดเยอรมันได้รับการตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ (เป้าหมาย $>80\%$)	$\geq 80\%$	56.00	99.53	86.85	62.98	71.84
สัดส่วนของการส่งตัวอย่างเพื่อยืนยันสายพันธุ์ก่อโรค ในการระบาดที่ห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (เป้าหมาย $>80\%$)	$\geq 80\%$	No outbreak	No outbreak	100 (1/1)	22.11 (86/389)	0 (0/4)
สัดส่วนของตัวอย่างสิ่งส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการได้รับภายใน 5 วัน หลังการเก็บตัวอย่าง (เป้าหมาย $>80\%$)	$\geq 80\%$	63.40	75.81	77.40	71.52	75.00

ตารางที่ 2 การรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน จำแนกรายจังหวัด ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 28 กุมภาพันธ์ 2568

เขต	จังหวัด	จำนวนคาดการณ์ รายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน (ราย/ปี)	จำนวนผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ รายงานทั้งหมด (ราย)	จำนวนผู้ป่วย ไข่ออกผื่นที่ ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน ที่รายงาน (ราย)	อัตรากรรายงาน ผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่ หัด หัดเยอรมัน (≥ 2 / 100,000 ประชากร แสนคนต่อปี)	ความ ครอบคลุม วัคซีน MMR1*	ความ ครอบคลุม วัคซีน MMR2*
1	แม่ฮ่องสอน	6	0	0	0.00	81.67	94.84
1	ลำปาง	14	2	2	0.28	82.09	93.63
1	ลำพูน	8	1	0	0.00	74.21	88.82
1	พะเยา	9	0	0	0.00	75.21	83.95
1	แพร่	9	0	0	0.00	74.89	83.53
1	เชียงราย	26	0	0	0.00	68.78	77.25
1	เชียงใหม่	36	4	4	0.22	68.70	82.46
1	น่าน	9	0	0	0.00	68.09	80.15
2	สุโขทัย	12	1	1	0.17	79.24	93.98
2	พิษณุโลก	17	1	1	0.12	79.37	89.20
2	ตาก	14	0	0	0.00	80.11	91.61
2	เพชรบูรณ์	19	0	0	0.00	83.58	92.27
2	อุตรดิตถ์	9	0	0	0.00	86.65	94.33
3	อุทัยธานี	6	0	0	0.00	85.69	98.31
3	พิจิตร	10	0	0	0.00	87.83	94.62
3	ชัยนาท	6	0	0	0.00	81.62	95.56
3	นครสวรรค์	21	0	0	0.00	80.29	89.00
3	กำแพงเพชร	14	1	1	0.14	79.78	88.82
4	นนทบุรี	26	3	3	0.23	69.83	94.51
4	ลพบุรี	15	2	2	0.27	84.92	94.50
4	สิงห์บุรี	4	0	0	0.00	75.50	90.77
4	สระบุรี	13	0	0	0.00	78.67	79.86
4	อ่างทอง	5	3	2	0.74	78.40	94.97
4	ปทุมธานี	24	2	2	0.16	67.75	81.39
4	พระนครศรีอยุธยา	16	0	0	0.00	82.23	93.66
4	นครนายก	5	0	0	0.00	73.50	89.26

ตารางที่ 2 การรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน จำแนกรายจังหวัด ตั้งแต่วันที่ 1 – 31 มกราคม 2568

เขต	จังหวัด	จำนวนคาดการณ์ รายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน (ราย/ปี)	จำนวนผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ รายงานทั้งหมด (ราย)	จำนวนผู้ป่วย ไข่ออกผื่นที่ ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน ที่รายงาน (ราย)	อัตราการรายงาน ผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่ หัด หัดเยอรมัน (≥ 2 / 100,000 ประชากร แสนคนต่อปี)	ความ ครอบคลุม วัคซีน MMR1*	ความ ครอบคลุม วัคซีน MMR2*
5	นครปฐม	18	8	7	0.76	82.02	87.08
5	เพชรบุรี	10	1	1	0.21	78.19	92.61
5	ประจวบคีรีขันธ์	11	3	1	0.18	82.33	93.61
5	ราชบุรี	17	4	4	0.46	79.26	88.48
5	สมุทรสาคร	12	0	0	0.00	74.32	83.47
5	สุพรรณบุรี	17	0	0	0.00	67.94	85.72
5	กาญจนบุรี	18	0	0	0.00	60.50	71.29
5	สมุทรสงคราม	4	0	0	0.00	85.04	92.55
6	ระยอง	15	16	14	1.82	87.63	87.57
6	จันทบุรี	11	3	2	0.37	83.07	91.23
6	ชลบุรี	32	2	2	0.12	69.99	83.15
6	สระแก้ว	11	1	1	0.18	81.84	89.48
6	ฉะเชิงเทรา	15	4	1	0.14	88.24	96.13
6	ปราจีนบุรี	10	0	0	0.00	77.28	85.03
6	สมุทรปราการ	27	0	0	0.00	85.09	94.02
6	ตราด	5	1	0	0.00	89.66	95.31
7	ร้อยเอ็ด	26	1	1	0.08	79.10	88.83
7	ขอนแก่น	36	0	0	0.00	70.33	83.87
7	มหาสารคาม	19	0	0	0.00	73.68	85.63
7	กาฬสินธุ์	19	0	0	0.00	81.64	91.55
8	อุดรธานี	31	0	0	0.00	84.27	96.14
8	สกลนคร	23	2	2	0.18	70.53	82.19
8	หนองคาย	10	5	5	0.97	72.58	98.63
8	นครพนม	14	0	0	0.00	73.39	87.80
8	บึงกาฬ	8	0	0	0.00	73.81	89.17
8	หนองบัวลำภู	10	4	4	0.79	64.35	73.56
8	เลย	13	1	1	0.16	82.60	95.70

ตารางที่ 2 การรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน จำแนกรายจังหวัด ตั้งแต่วันที่ 1 – 31 มกราคม 2568

เขต	จังหวัด	จำนวนคาดการณ์ รายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน (ราย/ปี)	จำนวนผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ รายงานทั้งหมด (ราย)	จำนวนผู้ป่วย ไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน ที่รายงาน (ราย)	อัตรากรารายงาน ผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่ หัด หัดเยอรมัน (≥ 2 / 100,000 ประชากร แสนคนต่อปี)	ความ ครอบคลุม วัคซีน MMR1*	ความ ครอบคลุม วัคซีน MMR2*
9	สุรินทร์	27	1	1	0.07	84.17	92.33
9	บุรีรัมย์	32	1	1	0.06	76.37	90.95
9	ชัยภูมิ	22	3	2	0.18	78.89	86.56
9	นครราชสีมา	53	3	2	0.08	82.56	92.86
10	อำนาจเจริญ	7	0	0	0.00	67.19	91.83
10	ยโสธร	11	3	2	0.38	70.49	87.11
10	อุบลราชธานี	37	11	11	0.59	72.62	85.66
10	มุกดาหาร	7	1	1	0.28	66.96	84.39
10	ศรีสะเกษ	29	0	0	0.00	78.52	96.96
11	ภูเก็ต	8	7	6	1.42	68.56	63.84
11	สุราษฎร์ธานี	21	7	7	0.65	75.71	85.45
11	นครศรีธรรมราช	31	0	0	0.00	69.31	79.35
11	ระนอง	4	10	0	0.00	84.42	92.20
11	ชุมพร	10	0	0	0.00	83.23	91.52
11	กระบี่	10	2	2	0.41	85.15	96.97
11	พังงา	5	0	0	0.00	83.15	93.03
12	ยะลา	11	98	34	6.18	44.74	59.07
12	ปัตตานี	15	80	13	1.76	30.32	39.79
12	นราธิวาส	16	63	10	1.22	41.03	52.55
12	สงขลา	29	43	24	1.68	76.72	86.16
12	สตูล	7	19	14	4.30	83.56	95.87
12	ตรัง	13	7	7	1.10	76.67	92.43
12	พัทลุง	10	1	1	0.19	83.12	96.25
13	กรุงเทพมหานคร	110	13	1	0.02	ไม่พบ ข้อมูล	ไม่พบ ข้อมูล

* ที่มา : ระบบคลังข้อมูลสุขภาพ Health Data Center (HDC) <https://hdcservice.moph.go.th/>

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากเกณฑ์ความสำเร็จของการเฝ้าระวังโรค ขององค์การอนามัยโลก พบจังหวัดที่มีรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่น ที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมัน ผ่านเกณฑ์ ตั้งแต่ 2 รายต่อแสนประชากร จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ ยะลา สตูล และระนอง และประเทศไทยมีการสอบสวนโรคเฉพาะรายภายใน 48 ชั่วโมงหลังจากพบผู้ป่วย ร้อยละ 97.12 ทั้งนี้ ยังมีตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ 5 เกณฑ์ ได้แก่ 1.) อัตราการรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ไม่ใช่หัด หัดเยอรมันของประเทศไทย 2.) สัดส่วนจังหวัดที่รายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นผ่านเกณฑ์ 3.) สัดส่วนผู้ป่วยสงสัยหัด หัดเยอรมันที่ได้รับการตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ 4.) สัดส่วนการส่งตัวอย่างเพื่อยืนยันสายพันธุ์ก่อโรค และ 5.) สัดส่วนของตัวอย่างส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการได้รับภายใน 5 วัน

เพื่อการกำจัดโรคหัด หัดเยอรมันในประเทศไทย จำเป็นต้องมีการเฝ้าระวังโรคที่เข้มแข็ง ดังนั้นเมื่อพบผู้ป่วยไข่วัณโรค (ชนิด MP rash) หรือผู้ป่วยที่แพทย์สงสัยว่าเป็นหัด ให้รายงานเข้าสู่ฐานข้อมูลโปรแกรมโรคกำจัดกวาดล้าง กรมควบคุมโรค (<https://apps-doe.moph.go.th/measles/>) และ ระบบเฝ้าระวังโรคดิจิทัล (Digital Disease Surveillance; DDS) จากนั้นจะเลือกผู้ป่วยเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการควรเก็บในช่วง 4 - 30 วัน หลังผื่นขึ้น หรือ เก็บตัวอย่างจาก throat swab หรือ nasal swab ตรวจหาสารพันธุกรรม โดยส่งตรวจได้ที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ หรือศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ เขตต่าง ๆ ทั้งนี้สามารถศึกษาเพิ่มเติมของคู่มือเกี่ยวกับการเฝ้าระวังได้ทางเว็บไซต์กองระบาดวิทยา https://ddc.moph.go.th/doe/journal_detail.php?publish=16432

เรียบเรียงโดย : ภูมิภัทร ยอดชมภู ฉัตรมงคล สัมแบน ปรารณพิชญ์ วิหารทอง ชญานิจ มหาสิงห์
กลุ่มพัฒนาระบบเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาโรคติดต่อ กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค